

رادیو پیام دوست: شنوندگان عزیز رادیو پیام دوست، آقای دکتر نصرت‌الله محمد حسینی استاد پیشین دانشگاه طهران و پژوهشگر بهائی، در مسیر شرح تاریخ و تعالیم دیانت بهائی که خود بخشی از بحث کلی ایشان در باره تاریخ و تعالیم آئین‌های آسمانی به ویژه وحدت اساس ادیان الهی است، امروز در ادامه گفتارهای هفته‌های گذشته، تاریخ حیات و تعالیم حضرت محمد ابن عبدالله را پی می‌گیرند.

دکتر محمد حسینی: سپاسگزارم، شنوندگان عزیز رادیو پیام دوست، پس از درود فراوان، هفته پیش بدانجا رسیدیم که حضرت رسول اکرم برای رهائی از ستم مکیان به یثرب یعنی مدینه مهاجرت فرمودند. چنانکه چند بار معروض گردید مردم مکه سال‌ها بر آن حضرت و اصحاب وفادارشان ستم‌های فراوان روا داشتند. ایشان را سنگباران نمودند. سیلی به صورتشان زدند. خاکستر و خاشاک بر سرشان ریختند. بارها قصد قتلشان نمودند و آن حضرت استقامت ورزیدند و اصحاب را به بردباری دعوت فرمودند و به آنان توصیه نمودند که آئین جدید را با حکمت و موعظه به غیر مؤمنین ابلاغ نمایند.

پس از مهاجرت رسول‌الله به مدینه، مسلمین آنجا به نصرت آن حضرت قیام نمودند و لذا انصار یعنی کمک‌کنندگان خوانده شدند. مسلمین مکه نیز که به مدینه مهاجرت نموده بودند با انصار عقد اخوت یعنی برادری بستند. اگر چه مسلمین در مدینه به تدریج صاحب اقتدار شدند ولیکن در مکه همچنین تحت شکنجه و عذاب و زنجیر و زندان بودند. رسول اکرم به تدریج با قبائل ساکن مدینه و اطراف آن به معاشرت پرداختند و قراردادهایی میان مسلمین و آنان منعقد گشت. از جمله با برخی از قبائل یهود که در اطراف مدینه سکونت داشتند قراردادهایی بسته شد که در پیش آمدها و مواقع ضروری از یکدیگر حمایت کنند. روابط میان مسلمین و یهودیان در آغاز بر اساس تفاهم بود. زیرا که یهود ملاحظه می‌نمودند که آئین اسلام بر پایه یکتاپرستی استوار است و شباهت به شریعت حضرت موسی دارد. اما به تدریج که احکام آئین جدید صادر گردید دریافتند که با شرع یهود در

فروع تفاوت‌هایی نیز دارد. لذا به اعتراض برخاستند و اظهار نمودند که حضرت موسی آخرین رسول الهی است و پس از آن حضرت دیگر احدی در مقام رسالت ظاهر نخواهد شد. به اعتباری اظهار نمودند که دست خدا بسته است و دیگر رسولی بدین جهان نخواهد فرستاد. در قرآن شریف در سوره مائده رسول اکرم می‌فرماید، این طور نیست و دو دست خداوند باز است و هرگونه بخواهد انفاق می‌نماید. که چون سخن از بسته شدن دست خداوند برای ارسال رسولان الهی است، انفاق نیز معنای ارسال رسولان دارد و به فرموده قرآن شریف خداوند رحمن هر زمان که اراده نماید به ارسال رسولان مبادرت خواهد فرمود. قرآن شریف به نکته‌ای لطیفه اشاره فرموده و آن این است که خداوند هر روز در شأن مخصوصی است. در سوره رحمن می‌فرماید: «كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ». لذا بر پایه مقتضیات زمان و به اراده الهی رسول اکرم احکام جدیدی صادر فرمودند. مشایخ یهود به مخالفت آن حضرت قیام کردند و یهودیان را علیه آن حضرت تحریک نمودند. این بود که میان یهودیان و مسلمین ستیز و مجادله پیش آمد. یهودیان می‌گفتند اگر اسلام جز آئین یهود است چرا قبله مسلمین همان بیت‌المقدس است. هفده ماه پس از اقامت رسول اکرم در مدینه روزی آن حضرت به امر الهی در میان دو نماز روی از بیت‌المقدس برتافته به خانه کعبه در مکه توجه نمودند. تغییر قبله سبب امتحان برخی از مؤمنین ضعیف‌الایمان گردید و تنی چند از اسلام روی گردانیدند. در آیات قرآن شریف این حکایات آمده است و خداوند می‌فرماید که با تغییر قبله مؤمنین را امتحان فرموده است.

در آن ایام گروهی از مسیحیان نجران به مدینه آمدند تا در خصوص رسول اکرم و شریعت آن حضرت جستجو نمایند. پاسخ رسول‌الله بدانان در سوره آل عمران از قرآن شریف آمده است: «قُلْ أَمَّا بِلَهِ و ما انزل الینا و ما انزل الی ابراهیم و اسمعیل و اسحق و یعقوب و الاسباط و ما اوتی موسی و عیسی و ما اوتی النبیین من ربهم لانفرق بین احد منهم و نحن له مسلمون و من یتبع غیر الاسلام دیناً فلن یقبل منه و هو فی الآخرة من الخاسرین». مفاد آیه قرآن شریف این است که ما به خداوند و آنچه که به ما و ابراهیم، به اسمعیل، اسحق، یعقوب، اسباط یعقوب (فرزندان یعقوب)، موسی، عیسی و انبیاء دیگر نازل شده است ایمان داریم و میان آنان فرق نمی‌گذاریم و به آنان اسلام آورده‌ایم و هرکس جز این اسلام آئینی بپذیرد از او هرگز قبول نمی‌شود و در آخرت از زیانکاران است. به طوری که ملاحظه می‌فرمائید به فرموده قرآن شریف اساس همه آئین‌های آسمانی یکی است و فرقی میان پیامبران الهی موجود نیست. به عبارت دیگر وحدت اساس ادیان الهی در این آیه شریفه به تصریح بیان شده است. همین امر سبب گشت که ابوحارثه از مسیحیان نجران مقام

رسالت حضرت رسول اکرم را تصدیق نماید. ولیکن به علت جاه و مقام ظاهری که میان مسیحیان داشت به جرگه مؤمنین نپیوست.

رادیو پیام دوست: آقای دکتر محمد حسینی، شما تاریخ حیات رسول اکرم را در عین اختصار بسیار ساده و روشن و مستدل بیان می‌کنید می‌خواستم خواهش کنم که اگر میسر هست اشاره‌ای به منابع تحقیق خودتان در این باب بفرمائید. البته نمی‌دانم آمادگی در این خصوص دارید یا موکول به برنامه‌های دیگر بکنیم؟

دکتر محمد حسینی: خیر در این جلسه مناسب است و چون چندی پیش اشاره شده بود. بنده چند خط یادداشت همراه آوردم که در صورت نیاز از آنها استفاده کنم. منابع مطالعه بنده در اسلام‌شناسی طی ده‌ها سال بی‌اغراق صدها کتاب و مقاله چاپی و خطی بوده است. بنده از حدود چهارده سالگی که در کلاس هشتم دبیرستان علامه در طهران تحصیل می‌کردم و در کلاس هشتم درس اخلاق نیز روزهای جمعه شرکت می‌نمودم به عنوان یک نوجوان بهائی که موظف به تحقیق است بسیار جدی به مطالعه ادیان آسمانی و مکاتب اجتماعی پرداختم. در جریان تحقیق و مطالعه از جمله از دو دانشمند برجسته، یکی جناب آقا اسدالله فاضل مازندرانی که پیش از ایمان به امر مقدس بهائی مدتی در طهران استاد مدرسه عالی سپهسالار بودند و نیز جناب آقا سید عباس خراسانی، فاضل علوی، که پیش از ایمان مدرّس مدرسه نواب مشهد خراسان و استاد شادروان بدیع‌الزمان فروزانفر بودند استفاده سرشار بردم. البته حدود ده سال نیز در دانشگاه به تحصیل حقوق که البته مبتنی بر حقوق اسلام بوده است اشتغال داشتم. باری منابع اصلی مطالعه بنده قرآن شریف و آثار مقدسه بهائی است. آثار حضرت باب مبشر حضرت بهاءالله، آثار حضرت بهاءالله مؤسس دیانت بهائی، آثار حضرت عبدالبهاء مبین کلمات حضرت بهاءالله و آثار حضرت شوقی ربّانی ولیّ امرالله. از تفاسیر قرآن شریف هم بسیار استفاده کرده‌ام به خصوص تفسیر صافی جناب ملا محسن فیض کاشانی که بر بیانات ائمه اطهار مبتنی است. در زمینه تاریخ عصر جاهلیت، تاریخ حیات رسول اکرم، قرآن شریف و شریعت اسلام از کتب اربعه شیعی و صحاح سته سنی گرفته تا الاتقان سیوطی، آثار ابن هشام، تاریخ طبری (تاریخ الرسل والملوک)، تاریخ ابوالفدا (المختصر فی تاریخ البشر) کامل التواریخ یا تاریخ ابن اثیر، ملل و نحل شهرستانی، قصص الانبیاء ابواسحق نیشابوری، حیاةالقلوب مجلسی، ناسخ التواریخ، روضة الصفا، لغت‌نامه دهخدا، خاندان نوبختی تألیف دکتر

عباس اقبال آشتیانی، حیات محمد تألیف دکتر محمدحسین «هیكل» که به فارسی نیز تحت عنوان زندگانی محمد ترجمه شده، تمدن اسلام و عرب تألیف گوستاولوئین فرانسوی که به فارسی نیز ترجمه شده، آثار کارل لایل انگلیسی که به فارسی ترجمه شده، تاریخ تمدن ویل دورانت که به فارسی ترجمه شده همه مورد استفاده بنده بودند:

رادیو پیام دوست: خیلی ممنونم که تمام این منابع را ذکر فرمودید فکر می‌کنم برای شنوندگان عزیزمان خیلی جالب باشد که بدانند چه مؤاخذی مورد استفاده شما بوده است.

دکتر محمدحسینی: بنده یک صد از منابع را هم خدمت شما عرض نکردم، برخی از منابع مهم را بنده به عرض رساندم اگر از بنده کسی بپرسد بهترین اثر در زبان فارسی راجع به حیات رسول اکرم چه اثری است، بنده نخست کتاب رهبران و رهروان بزرگ تألیف جناب فاضل مازندرانی را معرفی می‌کنم و توصیه می‌کنم و دوم تاریخ دیانت اسلام به قلم جناب محمد علی فیضی. کتاب جناب فیضی در سال ۱۳۴۱ شمسی یعنی حدود چهل سال پیش در طهران با اجازه اداره مطبوعات انتشار یافته است. بنده از دائرةالمعارف‌های عربی نیز استفاده کرده‌ام. اما به انگلیسی علاوه بر کتب دائرةالمعارف خصوصاً *ENCYCLOPEDIA OF ISLAM* کتاب معروف سید امیرعلی (خیلی کتاب معرفی است) تحت عنوان *THE SPIRIT OF ISLAM* طبع دانشگاه لندن، دو کتاب فیلیپ حتّی (HITTI) تحت عنوان *THE ARABS* طبع نیویورک، *ISLAM: A WAY OF LIFE* طبع دانشگاه آکسفورد انگلستان کتاب کینت مورگان (KENNETH-MORGAN) تحت عنوان *ISLAM* طبع نیویورک و ده‌ها اثر دیگر از جمله جورنال‌های مطالعات ادیان (مورد استفاده بنده بوده‌اند). اگر از بنده کسی بپرسید، بهترین اثر انگلیسی در باب حیات و تعالیم حضرت رسول اکرم چه کتابی است؟ بنده کتاب حسن بالیوزی افغان را توصیه می‌کنم، تحت عنوان *MUHAMMAD AND THE COURSE OF ISLAM* که در آکسفورد انگلستان به طبع رسیده است. البته همانطور که عرض کردم برای تهیه هر قلم (Item) از اطلاعات، شخص محقق باید به منابع متعدده رجوع بکند که فرصت ذکر همه منابع در این وقت کوتاه نیست و بنده شاید حدود یک در صد از خدمتتان عرض کردم. متشکرم ش